INVESTIGATIONS OF THE VILNIUS CITY-HALL SQUARE AND ITS VICINITIES

In 2005 archaeological investigations were performed at the City-Hall Square and its vicinities, as well as in the territory stretching E from the City-Hall down to the St. Casimir church. 6158 m^2 were investigated in total. In front of the City-Hall building gothic basements of brick shops were discovered, further there were remains of pillars attributable to wooden pavilions. The undisturbed cultural layer was found only in a few plots. In the E part of the City-Hall Square two garbage pits dating to the second half of the 16th century were discovered. The finds included coins of the 15th – 19th century, textile seals of the 16th – 17th century, weights, tokens, needles, clothing pins, rings, leather footwear, knife scabbards, lime-bark baskets, a wooden spoon, iron nails, household pottery, remains of animal bones and other artefacts.

VILNIAUS SENAMIESČIO PIETINIO APVAŽIAVIMO ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI IR ŽVALGYMAI

Rytis ŠIAULINSKAS

2005 m. liepos mėnesį pradėti žemės kasimo darbai, susiję su Vilniaus senamiesčio P apvažiavimo tarp Aušros Vartų ir Višinskio gatvių statyba. Statybos vyko Vilniaus senamiesčio teritorijos PR dalyje, ribojančioje kvartalus 66, 76, 77 ir 78, ir vietinės reikšmės urbanistikos paminklo (UV 69) – gyvenamųjų namų komplekso tarp Baltstogės, Rasų – P. Višinskio g. ŠV pakraštį.

1992 m. žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus Vilniaus senamiesčio P apvažiavimo teritorijoje atliko PRI (vad. V. Raškauskas). Iš viso iškasti 22 šurfai.

Nuo 2005 m. rugpjūčio 25 d. vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai Vilniaus senamiesčio P apvažiavimo tarp Lapų ir Višinskio gatvių statybų teritorijoje. Atkarpoje tarp P. Višinskio g. ir paminklo Žydų genocido aukoms Subačiaus g. ištirti 4 šurfai, iš viso ištirtas 18,67 m^2 plotas. Išskyrus supiltinius XX a. sluoksnius, tirtoje teritorijoje jokių žmogaus veiklos pėdsakų neužfiksuota. Atkarpoje tarp Lapų ir Vanagėlio g. ištirti 4 šurfai – iš viso 16 m^2 plotas, vertingas kultūrinis sluoksnis neužfiksuotas. Atkarpoje tarp P. Višinskio ir Lapų g. žemės kasimo darbų metu vykdyti archeologiniai žvalgymai.

Archeologiniai tyrinėjimai kalvos, esančios į V nuo Lapų g., P dalyje, vykdyti 2005 m. spalio–lapkričio mėnesiais. 1992 m. šios kalvos PR kampe kastame šurfe 20 cm gylyje aptiktas griautinis kapas, kuriame mirusysis buvo palaidotas karste galva į R.

Kalvos viršuje, jos PV ir PR dalyse ištirti šurfai 9 ir 11, šurfas 10 ištirtas tarp jų, kalvos P dalyje. Iš viso ištirtas 12 m^2 plotas. Ištyrus šurfus archeologinius tyrimus nutarta pratęsti. Buvo atidengta ir ištirta 31x2 m (62 m^2 dydžio) perkasa. R dalyje perkasa sutapo su

šurfu 9, ji į V–ŠV pratęsta apimant šurfus 10 ir 11 bei pratęsiant tyrimų plotą į V–ŠV už šurfo 11. Perkasos ŠV sienelė sutapo su planuojamų kalvos šlaito performavimo darbų ŠV riba.

Tyrimų metu surasta 11 griautinių kapų, dalis jų apardyti, mirusieji palaidoti galva į V–ŠV. Taip pat fiksuotos 3 žmonių kaulų koncentracijos (perlaidoti kaulai) ir pavieniai žmonių kaulai iš suardytų griautinių kapų. Nė viename kape įkapių nesurasta. Kapo duobės kontūrai ir karsto likučiai pastebėti tik viename kape. Centrinėje perkasos dalyje apardyti kapai rasti iškart po velėna, 10–20 cm gylyje. Perkasos R ir V dalyse kapai aptikti kiek didesniame, 40–70 cm gylyje.

Pastato fragmentas. Centrinėje perkasos dalyje 20 cm gylyje po griautiniu kapu rasti 3 sutrūniję apie 20 cm skersmens rąstai, kurie tarpusavyje jungėsi galais ir sudarė П formos konstrukciją. Ilgasis apie 230 cm ilgio rąstas orientuotas PV–ŠR kryptimi. Trumpesni (tarpusavyje lygiagretūs ir statmeni ilgajam) rąstai orientuoti PR–ŠV kryptimi. Jie tęsėsi už perkasos ŠR sienelės. Vidinėje rastų dalyje fiksuota į plokščią dugną siaurėjanti iki 93 cm gylio nuo perkasos viršaus duobė. Duobės užpilde, tamsioje molingoje žemėje, surasta daug žiestos keramikos šukių, dalis kurių dengtos žalia ir ruda glazūra. Duobėje taip pat rasta gelsvo ir raudono molio plytų fragmentų (dalis jų su braukų žymėmis) bei kitų radinių: akmeninio galąstuvo fragmentas, stiklinių taurių fragmentai, geležinių kaltinių vinių, geležinės batų pasagėlės ir kaulinis žaislas – švilpukas (XCIX:1 pav.). Netoli pastato (apie 15 cm į V nuo jo) surastas įtveriamasis geležinis strėlės antgalis (XCIX:2 pav.). Pagal surastą keramikinį inventorių ir atsižvelgiant į tai, kad pastatas ankstyvesnis nei ištirti kapai, jį galima datuoti XVI–XVII a. I puse.

Remiantis archeologinių tyrimų duomenimis, galima spėti, kad ant šios kalvos buvo įrengtos kapinės, kurias galima sieti su Šv. Juozapo ir Nikodemo bažnyčia, stovėjusia priemiestyje, už Aušros vartų. Ją 1625 m. įsteigė Vilniaus vyskupas Eustachijus Valavičius, padedant jėzuitams, įkurdinusiems čia Šv. Juozapo ir Nikodemo broliją. Ši brolija prie bažnyčios pastatė prieglaudą vargingiesiems. Bažnyčiai suteiktą fundaciją 1631 m. kovo 27 d. savo privilegija patvirtino valdovas Zigmantas III Vaza. 1796 m. bažnyčia jau buvo sunykusi. Rašytiniai šaltinai taip pat mini ir aptvertas tvora kapines, buvusias ne prie pat bažnyčios, o už ūkinio pastato. Ištirti kapai, remiantis stratigrafija ir istoriniais duomenimis, datuojami XVII a. antra puse – XVIII a.

ARCHAEOLOGICAL SURVEYING AND INVESTIGATIONS OF THE VILNIUS OLD TOWN SOUTHERN BYPASS

In 2005 archaeological surveying and investigations were carried out in the planned Vilnius old town southern bypass section located at the construction site between the Aušros Vartų Str. and the Višinskio Str. During the survey on the mound situated next to the Lapų Str. 11 graves with inhumations dating to the second half of the 17th – 18th century were discovered; a fragment of a wooden building dating to the 16th – the first half of the 17th century was investigated as well. Some archaeological find were found (Fig. XCIX).

XCIX pav. Ant kalvos Vilniuje, į V nuo Lapų g. pastato aplinkoje surinkti radiniai: 1 – kaulinis žaislas – švilpynė; 2 – geležinis strėlės antgalis. *R. Šiaulinsko nuotr.*

Fig. XCIX. Finds collected in the vicinity of the building discovered of the mound situated W from the Lapų Str. in Vilnius: 1 – a toy whistle made of bone; 2 – an iron arrowhead.